

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

Tarptautinės teisės ir verslo aukštosios mokyklos
STUDIJŲ PROGRAMOS *AUTOMOBILIŲ VERSLO VADYBA*
(valstybinis kodas - 653N90007)
VERTINIMO IŠVADOS

EVALUATION REPORT
OF *CAR BUSINESS MANAGEMENT* (state code - 653N90007)
STUDY PROGRAMME
at International School of Law and Business

Review' team:

- 1. Prof. Andreas Knorr (team leader), *academic,***
- 2. Mr. Nicholas Coleman, *academic,***
- 3. Dr. Igors Graurs, *academic,***
- 4. Mr. Remigijus Šeris, *representative of social partners,***
- 5. Mr. Linas Misevičius, *students' representative.***

Evaluation coordinator – Ms. Dovilė Žeimienė.

Išvados parengtos anglų kalba
Report language – English

DUOMENYS APIE ĮVERTINTĄ PROGRAMĄ

Studijų programos pavadinimas	<i>Automobilių verslo vadyba</i>
Valstybinis kodas	653N90007
Studijų sritis	Socialiniai mokslai
Studijų kryptis	Verslas ir vadyba
Studijų programos rūšis	Koleginės studijos
Studijų pakopa	Pirmoji
Studijų forma (trukmė metais)	Nuolatinė (3), iššęstinė (4)
Studijų programos apimtis kreditais	180
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	Verslo ir vadybos profesinis bakalauras
Studijų programos įregistravimo data	2013-03-06

INFORMATION ON EVALUATED STUDY PROGRAMME

Title of the study programme	<i>Car Business Management</i>
State code	653N90007
Study area	Social Sciences
Study field	Business and Management
Type of the study programme	College studies
Study cycle	First
Study mode (length in years)	Full-time (3,5), part-time (4)
Volume of the study programme in credits	180
Degree and (or) professional qualifications awarded	Professional Bachelor of Business and Management
Date of registration of the study programme	6 th March, 2013

© Studijų kokybės vertinimo centras
The Centre for Quality Assessment in Higher Education

CONTENTS

I. INTRODUCTION	Klaida! Žymelė neapibrėžta.
1.1. Background of the evaluation process	Klaida! Žymelė neapibrėžta.
1.2. General.....	Klaida! Žymelė neapibrėžta.
1.3. Background of the HEI/Faculty/Study field/ Additional information.....	Klaida! Žymelė neapibrėžta.
1.4. The Review Team.....	5
II. PROGRAMME ANALYSIS	6
2.1. Programme aims and learning outcomes	6
2.2. Curriculum design	7
2.3. Teaching staff	10
2.4. Facilities and learning resources	12
2.5. Study process and students' performance assessment.....	13
2.6. Programme management	15
III. RECOMMENDATIONS	17
IV. SUMMARY.....	17
V. GENERAL ASSESSMENT	20

I. INTRODUCTION

1.1. Background of the evaluation process

The evaluation of on-going study programmes is based on the **Methodology for evaluation of Higher Education study programmes**, approved by Order No 1-01-162 of 20 December 2010 of the Director of the Centre for Quality Assessment in Higher Education (hereafter – SKVC).

The evaluation is intended to help higher education institutions to constantly improve their study programmes and to inform the public about the quality of studies.

The evaluation process consists of the main following stages: 1) *self-evaluation and self-evaluation report prepared by Higher Education Institution (hereafter – HEI)*; 2) *visit of the review team at the higher education institution*; 3) *production of the evaluation report by the review team and its publication*; 4) *follow-up activities*.

On the basis of external evaluation report of the study programme SKVC takes a decision to accredit study programme either for 6 years or for 3 years. If the programme evaluation is negative such a programme is not accredited.

The programme is **accredited for 6 years** if all evaluation areas are evaluated as “very good” (4 points) or “good” (3 points).

The programme is **accredited for 3 years** if none of the areas was evaluated as “unsatisfactory” (1 point) and at least one evaluation area was evaluated as “satisfactory” (2 points).

The programme is **not accredited** if at least one of evaluation areas was evaluated as “unsatisfactory” (1 point).

1.2. General

The Application documentation submitted by the HEI follows the outline recommended by the SKVC. Along with the self-evaluation report and annexes, the following additional documents have been provided by the HEI before, during and/or after the site-visit:

No.	Name of the document
1.	Information on students’ employability
2.	Internship places
3.	Information on number of students who passed Mathematics examination
4.	Information on student mobility

1.3. Background of the HEI/Faculty/Study field/ Additional information

ISLB is a non-governmental higher education institution of the Republic of Lithuania. ISLB’s registered office is located at Laisvės Ave. 58, Vilnius, Lithuania. ISLB has the academic, administrative, economic, and financial autonomy prescribed by the Republic of Lithuania Law on Science and Studies and other laws of the Republic of Lithuania and ISLB’s Statute, based on the principle of self-government and academic freedom.

ISLB’s highest body is the General Meeting of Shareholders of ISLB. ISLB sole management body is Director of ISLB. ISLB Board and Academic Council of ISLB are formed and operated

at ISLB. ISLB Board is ISLB's supervising body. Academic Council is ISLB's highest authority of self-government.

In ISLB Study programme managers are responsible for degree programmes implementation. Study programme managers report the Deputy Director for Academic Affairs and ISLB Director. Units implementing study process and other activities to ensure ISLB performance are established and operate at ISLB (Quality Centre, Information Study Centre, Distance Learning Centre, Centre for International Studies, Career Centre, Library, Information Technology Division, Material Resources Management Division, etc.).

Forms of studies: Full time delivery and Part time delivery. According to SER, distant teaching (learning) mode is applied in the study process. During the visit to the ISLB, it was found out that under distance learning the use of the MOODLE platform in the learning process was estimated, which is not a sufficient reason to talk about distance learning as a form of studies in ISLB.

Studies at ISLB are implemented according to degree-awarding programmes (first cycle professional bachelor study programme). A total of 14 programmes are being taught at the ISLB, of which 12 are in the social sciences and 2 in the biomedical. The learning is conducted in the Lithuanian language with the exception of 2 programmes (*Business Management* and *Cosmetology*), in which the studies take place in Lithuanian and English.

The quality of the study programmes is assured by Study Programme Committees. Programme Committees are headed by study programme managers who are responsible for implementation of objectives of study programmes and continuous monitoring of the quality of programmes. Internal study quality management system based on the European Higher Education Area study quality assurance provisions and guidelines of the International Standard ISO 9001:2008 requirements for quality management systems is established, implemented and maintained at ISLB. Internal study quality assurance system is described in the quality manual. International social responsibility standard ISO 26000 guidelines are integrated into internal quality assurance system.

1.4. The Review Team

The review team was completed according *Description of experts' recruitment*, approved by order No. 1-01-151 of Acting Director of the Centre for Quality Assessment in Higher Education. The Review Visit to HEI was conducted by the team on *26th April, 2017*.

- 1. Dr. Andreas Knorr (team leader)**, *Professor of Economics: Economic Policy and Transport Policy, German University of Public Administration Sciences Speyer, Germany;*
- 2. Mr. Nicholas Coleman**, *lecturer, Course Leader for Aviation Management, London Metropolitan University, United Kingdom;*
- 3. Dr. Igors Graurs**, *Rector of Transport and Telecommunication Institute, Coordinator of Development Projects in Latvian Agriculture University (until 2016), Latvia;*
- 4. Mr. Remigijus Šeris**, *Chief executive officer, JSC Lithuanian Radio and Television Center, Lithuania;*
- 5. Mr. Linas Misevičius**, *student of ISM University of Management and Economics study programme International Marketing and Management, Lithuania.*

Evaluation coordinator – Ms. Dovilė Žeimienė.

II. PROGRAMME ANALYSIS

2.1. Programme aims and learning outcomes

The Programme aims and learning outcomes in general are linked to the state, societal and labour market needs and correspond to the mission, operational objectives and strategy of the higher education school.

At the same time, there is a number of points that should be considered in the course of further development and improvement of the quality of the Programme.

According to SER of ISLB, the main objective of the study Programme, which provides a degree of Professional Bachelor of Business and Management, is to develop a specialist, who has theoretical knowledge and practical skills necessary to organize processes in car business and successfully work in global car business market.

It is understandable that in a small market, such as Lithuania, due to various reasons it is not possible to organize higher education studies for different narrow-focused specialties. From this point of view, setting the objective of preparing specialists for a wide range of professions is quite understandable and even justified. At the same time, the small market has another peculiarity: small and medium-sized enterprises prevail, in which, given the limited number of employees, there is practically no possibility of hiring specialists with a broad profile, who do not have professional knowledge and skills in very specific income-generating specialties. From this point of view, the formula works well in this respect: "Think globally, act locally!". From reviewers point of view, this principle should prevail when formulating the main objective of the Programme, which should provide a wide range of knowledge with the preparation of students to be ready, first of all, to work in the automotive business on the local Lithuanian market. When analysing the work place of graduates of the Programme this was fully confirmed, as it turned out that in addition to 2 unemployed and 1 with an unexplained place of work, the remaining 16 are working in Lithuania.

Analysing the main competencies, it is possible to agree with them in general. At the same time, taking into account the fact that the Programme assumes the training of future car business managers, learning outcomes should be aimed at forming not only individual, but also leadership qualities necessary for future managers. Meeting with students and graduates confirmed that most of them do not match the image of the future manager. Based on the SER and analysing the information obtained during the ISLB visit, the review team found that the Programme objectives and expected learning outcomes only partially correspond to what is required for the study type and study cycle and the level of qualifications.

Evaluating professional competencies defined by the following study Programme and recognizing that they are true, we, unfortunately, did not receive an answer to the simple question - which position and in what profession the graduates of this Programme are supposed to get, if they come to work immediately after graduation.

As the review team found out during the visit, the main profession for which the graduates of the Programme are oriented is car sellers. Unfortunately, this is difficult to identify in the analysis of the Programme aims and learning outcomes. A clear orientation to this profession as a basic one, unfortunately, cannot be traced even in the analysis of curriculum design. Proceeding from this, the review team can come to the conclusion that the Programme objective(s) and intended

learning outcomes are publicly announced and easily available for the public, but the review team cannot agree that they are well-defined and clear.

This, of course, does not mean that already in the Programme aims and learning outcomes there must be clearly formulated answers to very specific questions. At the same time, apart from the answer about what general knowledge and qualities should a graduate of this Programme have, the Programme should answer the question about a particular profession or professions in which the graduate is supposed to work before he becomes a full-fledged manager. In many respects, based on this shortcoming of this programme, which is confirmed in the study of information that is contained in the SER of ISLB, as well as in other received documents, the review team came to the conclusion that this Programme is more suitable for obtaining the necessary knowledge and a diploma on higher education for working professionals. This is evidenced by the results of the recruitment to this Programme reflected in **Table 9** of the SER (p. 19). The SER of ISLB, which reflects the trend of decrease in the number of students, enrolled in Full time groups in relation to the number of students in the part-time groups.

It would be expected that learning outcomes are presented as verifiable statements of what learners are expected to know, understand and be able to do. As such they demonstrate the relationship between teaching, learning, and assessment. The use of learning outcomes makes the objectives of learning Programmes clearer and more easily understood for students, employers and other stakeholders.

Based on the above, the review team cannot confirm that the title of the Programme, intended learning outcomes, the content of the Programme and the qualification to be obtained are well-tuned. The discrepancies found in SER analysis and other available sources, as well as the information received at the time of the visit, led to the view that it was necessary to change the content or the name of the Programme in order to bring them to conformity.

2.2. Curriculum design

The Programme's volume is 180 credits and is in line with the legislative requirements. The Programme is composed of general subjects of college studies with a total of 15 credits, 5 of them elective; study area subjects with a total of 165 credits, 5 of them elective. 30 credits are designed for professional internship, 10 credits are designed for thesis preparation and defence. In the study plan of the Programme, the professional internship is treated as a separate subject, and is not related to any of the subjects studied. Internship and other practical training, which are associated with individual study subjects, make up 29 per cent of the volume of the study Programme. The students of the Programme have two internships: 10 credits professional internship and 20 credits final professional internship.

The distribution of the study subjects across the curriculum and the relative ECTS credit values in general indicate an appropriate curriculum structure that meets the necessary legislative requirements. At the same time, and as was discussed in detail in chapter 2.1., the review team did not find convincing evidence that the curriculum design fully corresponds to the type and cycle of studies and to the contents of subjects and study methods which would enable to achieve the intended learning outcomes. The absence of some subjects in the first or second semesters (mathematics, IT) leads to losses in the process of learning subjects that involve the knowledge in these areas.

In some cases, the logic of the sequence of learning subjects is not entirely clear. For example, a foreign language, which is studied by students only in the first year, is immediately taught as a specialty foreign language. This approach assumes that the study in a foreign language of rather complex professional terminology must be directly related to the car business. Given that first-year students may have very different initial language proficiency levels and likely very little knowledge in the field of car business, it would be logical to begin the language classes through more general topics and move on to the professional language starting from the second or third semester. Otherwise, it is likely that many students may not master the subject, which, of course, they need both in the learning process and for their future employability.

Even more incomprehensible is the system of teaching the second foreign language. On the question - which of the languages in the Institution is the most popular as the second foreign language? – The review team received completely different answers. Depending on the interviewees, their answer was German, French or Chinese. When trying to get an answer how teaching of the second language was organized, the reviewers did not receive a satisfactory answer either. This evidence led the review team to conclude that the guarantee of teaching the second language is most likely a marketing plot for attracting students, and the training itself presupposes the possibility of improving the knowledge for those students who already have basic knowledge of another foreign language. This assumption is confirmed by the fact that for a full study of a new foreign language the Programme leaves very little time and the organization of full-fledged instruction in several languages in small groups is practically impossible. The review team was also unable to identify specialists in French and Chinese on the list of foreign language teachers.

Despite the fact that the study area of this Programme is social sciences, the complete absence of mathematics in the Programme is didactically problematic, as the qualitative study contents and the requirement to master the technical information, which is contained in a whole range of subjects of this Programme, will be very difficult without solid knowledge in mathematics. It would mainly be based on memorization instead of a deep and logical understanding of technical information.

The lack of mathematics, of course, can be a definite advantage when recruiting students, especially for applicants with low mathematical knowledge. At the same time, this "imaginary advantage" will render a very poor service not only when passing the training course under the Programme, but also in the further labour activity. Especially it can hurt those, who want to continue their studies in the Master's programmes in Car Business Management. Undoubtedly, when taking these programmes, it will be assumed that in the Bachelor programme the student studied mathematics and got the necessary amount of knowledge in engineering sciences.

The review team found the argument of the representatives of the ISLB, who argued that the knowledge obtained in secondary school in mathematics should be sufficient for training in the Programme, absolutely unconvincing for its lacking factual basis, as they could not provide any evidence for their claim that all students of this Programme had previously passed examinations in mathematics at the end of school or during the admission procedures to the Programme. According to the data provided at the request of the review team, out of 82 Full time students of the Programme only 14 passed the state and 12 school exams for mathematics, which totals 26 students or 31.7% of the total number.

For a complete understanding of this problem, it must be emphasized that this information applies only to full-time students, and since most of the students are trained in part-time groups, it is likely that their mathematics skills are even weaker.

In the SER of ISLB (SER, p. 17-18) much is said about the importance of the information technology in the Programme. However, when analysing the Programme, the review team have to state that this is not quite so. The only subject that is offered in the field, "Information Technologies in Car Business" is studied by students at the very end of the Programme – 5th semester in full-time and 7th semester in the part-time Programme. Undoubtedly, the study of special computers can be studied in the Programme and at the end. At the same time, students should be prepared for the studies and especially for the technical information that they will need to master. Usually, such subject is studied by students already in the first year.

The above-mentioned shortcomings gave the review team grounds to express some doubts about the fact that the content of subjects (modules) is fully consistent with the type and cycle of studies. The review team considers it highly likely that, as a result of some of the above-mentioned shortcomings, the graduates of the Programme will not fully meet the requirements that they face in working life. This impression was also confirmed by the answers the reviewers obtained in their interviews with stakeholders, especially social partners and graduates.

Contact hours make up 27.9% of the work load in full-time delivery, and 20.4% in part-time delivery of the Programme. According to the ECTS User's Guide (ECTS User Guide, European Commission, 2009) and seeking to achieve greater Programme flexibility, as well as to make the Programme more multidisciplinary and interdisciplinary, each study subject is given equal credit value (5 credits) or a multiple thereof (e.g. 5 credits, 10 credits).

While agreeing that the number of contact hours corresponds to the requirements for bachelor's programmes, the review team disagrees with the arguments brought forward by Programme management in favour of dividing each study subject into an equal number of credits (i.e. 5 credits) or its repetitive (5 credits, 10 credits), since the Programme flexibility is not the only or even the main requirement, which is presented to the educational programme of the university. As a result, regardless of the importance, almost all subjects are studied in the same amount, which, of course, affects the learning outcomes of the Programme. It seems that such a construction of the Programme takes more care of the conveniences of teachers than about the amount of knowledge students receive in individual subjects.

A good example is the subjects for training students in legal subjects. There are 3 in the Programme: "Basics of law" in the second semester, "Commercial Law" in the third semester and "Transport Activities Legal Regulation" in the fourth semester in the full-time Programme and, respectively, in the second, in fourth and sixth semesters of the part-time Programme. Another proposed subject is the elective on "General College Study Subjects Transport Policy", which can also be attributed mainly to the legal disciplines.

In total, these items are 20 ECTS, which is almost 15% of the 140 ECTS curriculum (except internship and final thesis). If the credit value of these items were from 2 to 4 ECTS, as in similar programmes of other HEIs, the total amount of these disciplines would be 4-12 ECTS, which would be more proportional to the total volume.

Analysing the Programme, it is possible to reasonably suggest that the vast majority of classes (especially lectures) are conducted in large joint groups, which include the students of different specialties. In general, this practice is quite understandable, but it should be practiced within

reasonable limits and not at the expense of quality and optimal proportions of disciplines in different specialties.

Given the status of the ISLB in the Lithuanian education market and the experience accumulated in the HEI, there is no reason to assume that the Programme as a whole does not comply with the latest academic requirements. At the same time, analysing the content of the Programme from the point of view of technological achievements in the automotive business, the review team did not receive information confirming the relevance of the Programme to the latest achievements. Despite the fact that the Programme includes separate topics on the study of electric, hydrogen and hybrid transport, this does not confirm that the Programme content corresponds to the latest technological achievements. For example, when analysing Subjects' Descriptions (Annex 2), specifically the subject Car Design, in which the subject-matters of modern transport are studied according to 22 literature sources, only one refers to the period after 2012 (when this Programme was developed), and 10 of them date before (and including) the year 2000. Undoubtedly, this does not indicate the usage of materials in this programme related to the latest achievements in science.

Study of the contents of subjects, study materials, lists of used literature, reports on practical work, bachelor's theses, as well as conversations with alumni and students, did not confirm the high technological level of the Programme.

When studying the Programme and as a result of interviews conducted during the visit, the reviewers came to the conclusion that there is no system of practical training in the technical disciplines at the ISLB. The reference to internship is didactically and factually untenable, as ample evidence to the contrary was found in the internship/practice reports of students. Basically they are prepared at a very low level, while internship coordination lacks good organization and connection with the educational process.

To summarize: After a very careful in-depth review of the curriculum design of the Programme, the review team concludes that the scope of the Programme is not sufficient to achieve the stated learning outcomes.

2.3. Teaching staff

The number of teaching staff is sufficient to achieve the learning outcomes of the Programme. However, the student-teacher ratio shows potential for further optimisation of the number of teaching staff. There are 23 (number in SER: 26) teachers and 77 (number in SER: 79) students in the Programme (the ratio is 3 students per teacher). The customised approach to studies is commendable, but questions can be raised concerning the efficiency of having relatively small groups of students per teacher. The SER is not sufficiently clear and is inconsistent as it does not reveal the dynamics of teacher-student ratios over the entire reporting period.

The teaching staff of the Programme currently consists of 23 full-time and part-time teachers: 1 professor, 4 associate professors, 12 lecturers and 1 lecturer assistant, 2 teachers and 3 practitioners. In 2016-2017, all teaching staff of the Programme had a doctoral (6) or master's degree (17). Doctors accounted for 26% of the Programme's teaching staff, thus meeting the legal requirements for teaching staff in college professional bachelor study programmes in Lithuania. The legal requirements for teaching staff were met throughout the entire period of self-evaluation.

Members of ISLB management and administration team stressed the importance of trainings in new teaching methods for their academic staff. ISLB teaching staff improves competencies each academic year in ISLB trainings or trainings organized by other institutions (Ministry of Education, Ministry of Transport and Communication, Vilnius Gediminas Technical University, Mykolas Romeris University, professional associations, etc.). According to the SER, the faculty members teaching in the Programme prepare methodological tools and books; improve qualification in seminars, conferences and internships. Project activities of the Programme teachers are presented in the description of teachers activities (Annex 4).

Almost all the teachers of the Programme (21) are engaged in professional development measures, with the majority (13) in the past five years practicing abroad or participating in international projects or programmes. Most of the teaching staff have more than three years of experience in teaching (20) and experience in practical work (18). Many of them (11) take part in the work of various professional associations. Only few teachers (5) do not have any publications in the last five years. The qualifications of the teaching staff are therefore adequate to ensure learning outcomes.

ISLB publishes two periodic peer-reviewed scholarly publications, “Business and Law” (www.vta.ttvam.eu) and “Current Issues of Business and Law” (www.ibl.ttvam.lt), in which Lithuanian and foreign research results, overview of research papers reviews and important scientific events are published. Scientific articles prepared by the faculty of the Programme and / or students are published in these magazines. Unfortunately, it is not possible to check, who exactly from the teachers and students of the Programme published their materials in these publications, as the above-mentioned sites do not grant access.

The level of institutions that are involved in partnership indicates the appropriate competence level of the teaching staff of the Programme.

Analysing teaching staff, the reviewers found some inaccuracies. So, in the SER of ISLB it was stated that the teaching staff of the Programme has 26 teachers, but we received CV for 23 teachers (Annex 4), which corresponds to the truth when compared with the list of classes. There are inaccuracies in the list of 23 teachers, since reviewers did not find the three in the studies plans (Annex 1), in turn, on three teachers mentioned in the studies plans, the review team did not have CVs. Since the Subjects descriptions do not include authors or those responsible for their development, reviewers could not find out the reason for these discrepancies.

The faculty of the Programme participate in international exchange programmes, internships and seminars abroad, improve their foreign language proficiency, as well as their professional qualifications needed for updating the subject knowledge. Data on teachers’ mobility is presented in Table 6 of the SER (p. 15).

Unfortunately, having only a number of teachers that participate in international exchange programmes and not having their last names, the review team cannot exactly establish participation of ISLB in this activity. For example, out of all the above-mentioned teachers only one is a staff member of the ISLB, while the other two are guest lecturers and therefore employed by other universities.

Analysing the composition of the teachers of the Programme, the review team ascertained that only 8 out of 23, which is 34.7%, indicated the ISLB as their main place of work. As practice shows, such a proportion can have a negative impact on the methodological work and

organizational work of the Programme as a whole. In general the higher education school shall ensure conditions for professional development of staff necessary to implement the Programme.

Based on the SER and the information received during the visit, the review team concluded that the teaching staff can ensure adequate provision of the Programme in their subjects. The only exception is the organization of practical classes, as well as the absence of some subjects needed in such a Programme. However, the reason for this is not the inability of the teachers but the shortcomings of the organization of the Programme itself.

2.4 Facilities and learning resources

During the tour of the premises, the reviewers found the facilities not pleasant or inviting for students and staff members alike. The first impression was that facilities in general are very cold in both meanings: because of building construction (the college building is 12 floors high and narrow), corridors are dimly-lit and narrow with not much space left for students or staff to spend breaks between lectures) and because of severe heating problems, in particular in the library (the review team was thankful to the Administration for providing extra heating in the auditorium). Also, the students' canteen on the ground floor is cold and dark. The SER makes reference to all premises for all study programmes of the college (SER, p.16) but it did not become clear to reviewers how much space is allocated for the students of the Programme under evaluation. To conclude, reviewers found the premises for lectures adequate in their size, but inadequate in terms of their quality.

The training and research facilities, however, are adequate in both their size and quality, but nevertheless do not fully meet the requirements for training in the “Car Business Management” Programme. In particular, during the tour of the premises, the review team was unable to find premises for practical classes. Although a large number of rooms (7 classes) are equipped with computers, the reviewers – in stark contrast to the statements in the SER (p. 18) - did not find any specially equipped premises for studying the material components of cars. This negative first-hand impression was later confirmed in the meeting with students where the review team sought the students' assessment of the laboratory facilities. Their answer was that the teachers - instead of practical work in laboratories - are using pictures of different parts of the cars to explain their functioning to students. Therefore the review team concluded that this approach is not at all acceptable as it is absolutely incompatible with achieving the learning outcomes of practical training.

This problem is compounded by the fact that reviewers found the organization of internships to be massively flawed, although internships should be a key element of the “Car Business Management” Programme as they encourage students to get more practical knowledge about their professional future. This notwithstanding, the review team learned in the meetings with students and graduates that students of the study Programme are left on their own to find internship opportunities. The college does not support students' efforts in seeking internships by signing partnership agreements with adequate social partners (this policy is confirmed in the letter from ISLB to SKVC of 02-05-2017: “In 2013, the Director decided to cancel the conclusion of the written agreements with the partners for cooperation in terms of social partnership. The study Programme of Car Business Management has been launched since 2014, therefore the written agreements for social partnership are not available”). Furthermore, the review teams' discussion with social partners produced strong evidence that social partners do

not have strong interest in have students of the “Car Business Management” Programme as interns, citing their generally low levels knowledge of the industry.

To conclude, the review team found the ISLB’s arrangements for students’ practice inadequate both with respect to achieving the study Programme’s learning outcomes and with respect to ensuring good employability of graduates.

The ISLB has a good library with a lot of educational and social literature. The library also has enough sitting and computer places for students. During the visit, however, the reviewers found that hard-copy literature available on site is almost exclusively devoted to social sciences. Practically there is no literature on the subject of transport, and the few books and journals that are available, mostly refer to logistics and forwarding but not to road transport. Moreover, in general, the literature is quite old. It became apparent to reviewers that the purchase of new literature has become very limited after 2013. Some topical literature in foreign languages is available, although it is quite out-dated. However, there are many professional databases which are available to students and staff, in particular EBSCO, EMERALD, TAILOR and FRANCIS and others (SER, p.17), which, of course, is positive, but none of them is oriented to the specifics of the car industry.

The number of library rooms, their equipment and the system of access to the information available to ISLB lead the review team to conclude that, in general, students are provided with access to the information sources necessary for teaching the general (business studies) contents of the Programme only. The review team therefore concluded that the available literature is only partly adequate for the successful completion of the study Programme as it does not cover all topics in the curriculum.

2.5. Study process and students’ performance assessment

The first requirement – a secondary school diploma – is typical and mandatory for HEIs in Lithuania. The entrance grade is calculated by adding final examination grades of Mathematics (weighting coefficient 0.4), Lithuanian language and literature (weighted coefficient 0.2), History and Geography (weighted coefficient 0.2) and any other subject (weighted coefficient 0.2). The composition of the subjects taken into account raises doubts:

First, the relationship of history and geography in calculating entrance grade is questionable. TTVAM website formulates the subject as history or geography, which is reasonable since the subjects’ coefficients add up to 1 (Mathematics 0.4 + Lithuanian language 0.2 + history or geography 0.2 + any other subject 0.2). However, what is stated in SER, leaves no room for prospective students when selecting any other subject, because history (0.2) and geography (0.2) together consume 0.4 of coefficient, leaving 0.4 for Mathematics and 0.2 for Lithuanian language and 0 coefficient for any other subject. It is possible to look at the formulation exactly as is stated in SER (history and geography – 0.2 weighted coefficient), but then another question arises – what is exactly meant by history and geography, since the subjects are separate and evaluated during separate exams.

Second, no foreign language grade is taken into account for the admission decision, although the name of the HEI clearly indicates “International School”, which is unfortunate. On the other hand, additional requirement of foreign language might deter students from choosing ISLB and

result in further loss of admitted students, number of which has already dropped from around 50 in 2013 to 16 in 2016.

Aside from the inconsistency between the SER and publicly available entrance requirements, the requirements themselves are public, use of only numeric grades from examinations hence leave no room for subjective interpretation.

The study process encompasses a multitude of modes (full time and part time) and forms (lectures, discussions, case studies, project presentations, self-study, remote classrooms in real time, virtual learning environment Moodle).

The variety of study modes is commendable and contributes to reaching learning outcomes. However, with regard to availability of study material and even streaming lectures online, on the one hand, having access to the aforementioned is undoubtedly convenient, but it may weaken motivation to attend lectures. A rigorous, yet at the same time flexible approach should be taken on this matter so as not to become a purely online programme.

Students are encouraged to carry out applied research for the sake of preparation for daily professional life. Also, a more theoretical opportunity is provided to take part in annual student and young researchers' conferences.

Students are well informed about mobility programs: The International Study Organization Centre and Student Representative Body organize events to promote mobility programs. Also, indirect spread of information abounds: steady supply of handouts, posters, and information is presented on billboards. As a result of active promotion, around 60 students leave to study abroad every year. However, those students are not from *Car Business Management* Programme.

ISLB offers individual psychological support to students on ad hoc basis. Financial support is provided in the form of possibility to pay tuition fee in instalments; also tuition payments may be deferred.

The SER states that “when providing health support for students, it is ensured that study and working environment is consistent with students' health and safety statutory requirements” (SER, p. 24). Despite this claim during the visit the temperature in the premises was much below the comfortable level which rises questions whether requirements are fully met or are of formal nature.

The system of assessing student achievements is made public during the first lecture of a module. To encourage students to learn throughout the semester, interim tests are given and cumulative assessment grading is applied. This ensures objective evaluation of individual contribution by a student and prevents unethical behaviour.

Besides graded evaluation, students receive personal feedback during lectures and part time students – via electronic means.

The Programme had its first cohort of graduates in 2016 and therefore the data is scarce. Nevertheless, numbers look promising: 84% of graduates of class 2016 are employed, 75% of which work in the field of their studies. Working in family business is a common decision among alumni. However, during the visit it was found that a large portion of graduates works as car salesmen. This is an important observation because the library does not contain any material on car sales management and the module “Car Sales and Rent” concentrates on physical attributes of the product sold (vehicle) and does not cover basics of sales as a process with its

social peculiarities, e.g. bargaining, psychological handling of resistance, other phenomena, such as buyer's remorse, etc.

Car sales in the state are increasing both for domestic use and re-export. Demand for electric vehicles (EV) is also constantly rising. Naturally, a substantial portion of graduates of the Programme work as car salesmen. However, this leaves two unaddressed questions:

First, as understood from the visit to the college, insufficient attention is paid to exploration of latest technologies, such as EVs, which may inhibit graduates' professionalism, while working in the ever evolving car sales industry.

Second, if the Programme prepares graduates primarily for sales positions, an adjustment in the name of the Programme could be considered.

A wide range of study modes and forms is clearly an indication of fair learning environment, where students can choose the most appropriate form of studies and show their competences in the environment most conducive to their personal strength.

Students are informed about evaluation criteria during the first lecture of every module. Later, the criteria can be checked online.

Grading is conducted on a cumulative grade basis, which aids the creation of systematic and fair evaluation.

Overall, learning environment provides equal and fair opportunities for everyone to both study and participate in assessments throughout the semester.

It is claimed in the SER that the college adheres to many study process governing regulations. In particular, units implementing the study process and other activities which ensure ISLB's performance are in place (namely the Quality Centre, the Information Study Centre, the Distance Learning Centre, the Centre for International Studies, the Career Centre, the Library, the Information Technology Division, the Material Resources Management Division, etc.). The quality of the study programmes is assured by the Study Programme Committee (SER, p.52). However, nowhere it is stated that students are provided with systematic opportunities to make complaints or lodge appeals.

2.6. Programme management

Management of the Programme in ISLB is organized according to Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area: according to the SER, the ISLB has developed formal periodic schemes of approval, inspection and monitoring of study programmes; established procedure enabling to ensure that teaching excellence; gathers, analyses and uses relevant information for effective management of the implemented study programmes (SER, p.26). Implementation of the study programmes that were accredited and registered with the Register of Study and Training Programmes, is organized by the Heads of Study Programmes. Implementation of the programmes covers several key operational processes, which are described in management procedures.

For the assessment of the programmes implemented, data is collected, compiled and analysed. Programme assessment is based on the indicators that meet the objectives outlined in the ISLB strategy. According to the SER data and other information regarding Programme implementation are collected and analysed periodically (every year). Data about the Programme is collected from Studijų kokybės vertinimo centras

various sources. The Programme itself is evaluated, the data on the results of the implementation of the Programme are studied, and interviews of students, teachers, stakeholders and social partners are conducted.

According to the SER regular internal and external quality monitoring of the Programme assures the compliance with study legislation and with rapidly growing labour market needs (SER, p. 30). Unfortunately, the review team did not see the results from this work that has positive impact on the Programme quality.

Summarizing the Programme management area, it can be stated that from the organization's point of view there is a clear distribution of responsibilities for the Programme implementation, supervision and decision-making. The data on the Programme is periodically collected and analysed, internal and external assessment results of the Programme are used to improve the programme. Formally stakeholders are involved in the Programme evaluation and improvement processes. Unfortunately, the review team did not see active participation from the stakeholders and their influence in the Programme improvement process. The information about the study Programme is public, relevant and easily accessible.

From the point of view of the Programme management system itself, the ISLB model can serve as an example, but this is not the only or even the main indicator for assessing the effectiveness of this system. If using the existing ISLB system, which in general is well suited to the requirements of normative acts and in line with corresponding systems adopted in Lithuanian HEIs, this does not mean that this system guarantees the success of the Programme in the higher education market.

It is difficult to agree with the assertion that the Programme is constantly being improved on the basis of market needs, if the number of students enrolled in it is steadily decreasing. According to SER, the Programme was continuously improved during its lifetime. However, it is unclear why the differences (like mathematics, IT, practical work) existing in similar programmes from other higher schools of Lithuania, which are more popular, were not taken into account. Consequently, the changes that were implemented were made more for the convenience of the teachers themselves, not based on the actual needs of students and the market. Therefore, it cannot be agreed that the Programme has actually improved.

The absence of a serious approach to the formation of a Programme with a well-defined volume of educational material in all subjects is evidenced by the absolutely stereotyped division of all subjects into blocks in 5 or 10 ECTS. The whole argument in favour of this division the review team evaluates as unconvincing and unreasonable as, according to the findings of the review team's interviews with lecturers, students and graduates, the underlying workloads are quite different. This also means that the ISLB does not properly apply the ECTS system to this study programme.

Proceeding from the foregoing, even taking into account the good organizational structure of the ISLB's Programme management systems in respect of the Bachelor Programme "Car Business Management" cannot be considered satisfactory.

III. RECOMMENDATIONS

1. In the Programme section aims and learning outcomes, it is necessary to clearly define, which specialists and on what positions the Programme is preparing. If their principal future employment will be as car sellers, the relevant requirements for this career path should not only be reflected properly throughout the entire curriculum but should also be reflected in the admission requirements. The wording contained in the Programme documentation of the ISLB is too vague for future students and potential employers to obtain the necessary, specific information on this issue. Failure to provide this crucial information may be one of the reasons behind the steady decline in student and graduate numbers in this programme.
2. Mathematics and information technology should not be only taught at the very end of the studies programme, but should rather become integral components of it. The Programme contents should therefore be radically modified accordingly as a matter of urgency to train specialists who actually meet the qualifications which need to be acquired by specialists in this field.
3. The Programme massively lacks practical training in technical disciplines. It is limited to the practical work which takes place in the framework of internships and is there insufficient to achieve learning outcomes. The review team's analysis of practice reports as well as the interviews conducted with students and graduates completely refutes the viability of the solution of this problem in the framework of internships. It is necessary to organize the practical training within the framework of the curriculum and also on the premises of ISLB in appropriately equipped labs. If it were indeed impossible to organize this work on the ISLB premises, management should explore the alternative option to use the material and technical base of some of their social partners who in the review team's interview explicitly declared their willingness to assist ISLB in this matter. At the same time, trainings should be conducted by specialists who have the necessary theoretical knowledge and practical experience.
4. Given that the ISLB offers two other Bachelor's programmes ("Business Management" and "Logistics and Forwarding"), which share many similarities with the "Car Business Management" programme, the review team believes it is possible to offer students the smooth transition to either one of the above programmes in the event of the closure of this programme. The main reason for the reviewers' assessment here is the fact that most subjects in all three programmes are taught in joint study groups without any meaningful differentiations in terms of contents, teaching, learning and assessment methods by the same staff members.

IV. SUMMARY

The Bachelor's Programme "Car Business Management" has been offered at ISLB since September 1st, 2013. Given the continuously growing number of vehicles in circulation and the importance of transport and logistics in Lithuania's economy, the university's management decided to open a new bachelor programme in parallel with the existing programmes "Business Management" and "Logistics and Forwarding". The "Business Management" programme is designed for business in a more general sense. The "Logistics and Forwarding" programme is a special segment of business management. It covers activities in logistics, transport and logistics

forwarding. The launch of the programme was successful in terms of the number of enrolled students, but with time its popularity in the education market has significantly decreased. According to the review group, there are several reasons that determined the current situation:

1. Difficult demographic situation and the ongoing large-scale juvenile emigration (primarily) to Western Europe.
2. Increased competition in the Lithuanian education market in the transport sector.
3. Substantial shortcomings the “Car Business Management” Programme offered by the ISLB compared to similar programmes in other educational institutions.

As one of the very first and largest private educational institutions, since its inception, the ISLB has positioned itself as a HEI with a strong focus on social sciences. In this direction, it still occupies a strong position. However, the 2009 crisis largely changed the attitude towards higher education, as a result of which there was a sharp increase in the need for specialists in engineering sciences. Therefore, it became increasingly popular to create engineering and semi-engineering specialties in non-core, including humanitarian universities. If in the beginning it was enough to choose good names for these new specialties, in the course of time, the quality of education and the opportunity to get a good job in the specialty after the graduation of one or another institution came to the forefront.

And although the ISLB’s “Car Business Management” Programme awards a bachelor's degree in social sciences, in its specifics it should contain more subjects in natural sciences, primarily higher mathematics (which do not exist in the programme) and information technologies. Considering the speed with which motor transport develops, as well as its constant technical sophistication, a person not versed in constructive and other technical features of automobiles cannot be a sufficiently trained specialist in the field of sales and servicing of vehicles.

Mastering the knowledge of technical subjects without knowledge of basic subjects and the massive lack of practical training in the curriculum, in the opinion of the review team, preclude the possibility of producing well-trained, highly employable specialists. Considering that the internship, judging by the internship reports, does not provide a sufficiently deep practical study of the theory received in the curriculum, it should be assumed that very many students after completing their studies in this Programme only have a very approximate idea of vehicle technology and the technical specifics of their use (including after sales servicing).

Despite the fact that the teaching staff are well qualified in their respective specialisations, are actively engaged in this subject area, have a strong ethos of professional development and are clearly committed and enthusiastic, the very poorly designed and balanced Programme falls very short of its full potential. The review team concludes that only in case of substantial modifications to curriculum, especially its practical components, the continuation of this Programme can be recommended in good faith.

In addition to the fact that ISLB's overall technical base, especially IT, is at a sufficiently high level, it should nevertheless be acknowledged that there is a fundamental and serious shortage of equipment, training materials, databases, and necessary literature in the automotive business. In particular, there are no specially equipped premises for practical classes.

To summarize, the Programme is clearly more focused on the convenience of teachers instead on the real needs of students and the labour market. In particular, Programme management has

undertaken no visible efforts to ensure the continuous development of the Programme to adjust it to the changing labour markets requirements.

V. GENERAL ASSESSMENT

The study programme *Car Business Management* (state code – 653N90007) at International School of Law and Business is given **negative** evaluation.

Study programme assessment in points by evaluation areas.

No.	Evaluation Area	Evaluation of an area in points*
1.	Programme aims and learning outcomes	2
2.	Curriculum design	1
3.	Teaching staff	3
4.	Facilities and learning resources	1
5.	Study process and students' performance assessment	2
6.	Programme management	1
	Total:	10

*1 (unsatisfactory) - there are essential shortcomings that must be eliminated;

2 (satisfactory) - meets the established minimum requirements, needs improvement;

3 (good) - the field develops systematically, has distinctive features;

4 (very good) - the field is exceptionally good.

Grupēs vadovas: Team leader:	Prof. Andreas Knorr
Grupēs nariai: Team members:	Mr. Nicholas Coleman
	Dr. Igors Graurs
	Mr. Remigijus Šeris
	Mr. Linas Misevičius

Vertimas iš anglų kalbos

TARPTAUTINĖS TEISĖS IR VERSLO AUKŠTOSIOS PIRMOSIOS PAKOPOS
STUDIJŲ PROGRAMOS *AUTOMOBILIŲ VERSLO VADYBA* (VALSTYBINIS KODAS –
6531LX020, 653N90007) 2017-06-15 EKSPERTINIO VERTINIMO IŠVADŲ NR. SV4-127
IŠRAŠAS

Tarptautinės teisės ir verslo aukštosios mokyklos
STUDIJŲ PROGRAMOS *AUTOMOBILIŲ VERSLO VADYBA*
(*valstybinis kodas - 653N90007*)
VERTINIMO IŠVADOS

EVALUATION REPORT
OF *CAR BUSINESS MANAGEMENT* (state code - 653N90007)
STUDY PROGRAMME
at International School of Law and Business

Ekspertų grupė:

1. **Prof. Andreas Knorr** (grupės vadovas), *akademikas*,
2. **Nicholas Coleman**, *akademikas*,
3. **Dr. Igors Graurs**, *akademikas*,
4. **Remigijus Šeris**, *darbdavių atstovas*,
5. **Linas Misevičius**, *studentų atstovas*.

Vertinimo koordinatorė – Dovilė Žeimienė.

Išvados parengtos anglų kalba
Report language – English

DUOMENYS APIE ĮVERTINTĄ PROGRAMĄ

Studijų programos pavadinimas	<i>Automobilių verslo vadyba</i>
Valstybinis kodas	653N90007
Studijų sritis	Socialiniai mokslai
Studijų kryptis	Verslas ir vadyba
Studijų programos rūšis	Koleginės studijos
Studijų pakopa	Pirmoji
Studijų forma (trukmė metais)	Nuolatinė (3), iššęstinė (4)
Studijų programos apimtis kreditais	180
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	Verslo ir vadybos profesinis bakalauras
Studijų programos įregistravimo data	2013-03-06

INFORMATION ON EVALUATED STUDY PROGRAMME

Title of the study programme	<i>Car Business Management</i>
State code	653N90007
Study area	Social Sciences
Study field	Business and Management
Type of the study programme	College studies
Study cycle	First
Study mode (length in years)	Full-time (3,5), part-time (4)
Volume of the study programme in credits	180
Degree and (or) professional qualifications awarded	Professional Bachelor of Business and Management
Date of registration of the study programme	6 th March, 2013

© Studijų kokybės vertinimo centras
 The Centre for Quality Assessment in Higher Education

TURINYS

I. ĮVADAS	24
1.1. Vertinimo proceso kontekstas	24
1.2. Bendra informacija	24
1.3. Informacija apie aukštąją mokyklą/fakultetą/studijų kryptį/ Papildoma informacija ...	24
1.4. Ekspertų grupė	25
II. PROGRAMOS ANALIZĖ	25
2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai	25
2.2. Programos sandara.....	26
2.3. Personalias	29
2.4. Materialieji ištekliai	30
2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas	31
2.6. Programos vadyba	33
III. REKOMENDACIJOS	35
IV. SANTRAUKA	35
V. APIBENDRINAMASIS ĮVERTINIMAS	37

I. ĮVADAS

1.1. Vertinimo proceso kontekstas

Vykdomų studijų programų vertinimas vykdomas vadovaujantis Studijų kokybės vertinimo centro (toliau – SKVC) direktoriaus 2010 m. gruodžio 20 d. įsakymu patvirtinta Vykdomų studijų programų vertinimo metodika (toliau – Metodika).

Vertinimo tikslas yra padėti aukštosioms mokykloms nuolat tobulinti savo studijų programas bei informuoti visuomenę apie studijų kokybę.

Vertinimo procesą sudaro šie pagrindiniai etapai: 1) savianalizė, kurios pagrindu aukštoji mokykla parengia savianalizės suvestinę; 2) ekspertų grupės vizitas į aukštąją mokyklą; 3) vertinimo išvadų parengimas ir jų viešas paskelbimas; 4) paskesnė veikla.

Vadovaudamasis studijų programos išorinio vertinimo išvadomis SKVC priima sprendimą dėl studijų programos akreditavimo 6 arba 3 metams. Jeigu studijų programos vertinimo išvados yra neigiamos, programa neakredituojama.

Programa akredituojama 6 metams, jeigu visos vertinamosios sritys yra įvertintos „labai gerai“ (4 balai) arba „gerai“ (3 balai).

Programa akredituojama 3 metams, jeigu nei viena vertinamoji sritis nėra įvertinta „nepatenkinamai“ (1 balas).

Programa neakredituojama, jeigu bent viena vertinamoji sritis yra įvertinama „nepatenkinamai“ (1 balas).

1.2 Bendra informacija

Aukštoji mokykla vertinimui pateikė SKVC Metodikoje nurodytus vertinimui reikalingus dokumentus. Vizito metu ir/ar po vizito aukštoji mokykla kartu su savianalizės suvestine ir jos priedais pateikė šiuos papildomus dokumentus:

Nr.	Dokumento pavadinimas
1.	Informacija apie studentų įsidarbinamumą
2.	Praktikų atlikimo vietas
3.	Studentų, laikusių matematikos egzaminą, skaičius
4.	Informacija apie studentų judumą

1.3 Informacija apie aukštąją mokyklą / fakultetą / studijų kryptį / papildoma informacija

TTVAM yra nevyriausybinė Lietuvos Respublikos aukštoji mokykla. TTVAM įsikūrusi adresu Laisvės prospektas 58, Vilnius, Lietuva. TTVAM turi Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme bei kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose, taip pat TTVAM įstatuose numatytą akademinės, administracinės, ūkio ir finansų tvarkymo veiklos autonomiją, grindžiamą savivaldos principu ir akademinė laisve.

TTVAM aukščiausias organas yra visuotinis TTVAM akcininkų susirinkimas. TTVAM vienintelis valdymo organas yra TTVAM direktorius. TTVAM valdyba ir akademinė taryba formuojamos ir veikia TTVAM. TTVAM valdyba yra TTVAM priežiūros institucija. Akademinė taryba yra aukščiausia TTVAM savivaldos institucija.

TTVAM studijų programų vadovai yra atsakingi už studijų programų įgyvendinimą. Studijų programų vadovai atskaitingi direktoriaus pavaduotojui akademinėi veiklai ir TTVAM direktoriui. Studijas bei kitą TTVAM veiklą atliekantys padaliniai yra įsikūrę ir veikia TTVAM (kokybės centras, informacijos studijų centras, nuotolinių studijų centras, tarptautinių studijų organizavimo centras, karjeros centras, biblioteka, informacinių technologijų skyrius, materialinių išteklių valdymo skyrius ir kt.).

Studijų formos: nuolatinės ir iššęstinės. SS nurodyta, kad studijos gali būti atliekamos nuotoliniu būdu. Vizito TTVAM metu nustatyta, kad nuotolinės studijos vyksta „Moodle“ platformoje, tačiau to nepakanka, kad nuotolinės studijos galėtų būti siūlomos kaip studijų forma TTVAM.

Studijos TTVAM vykdomos pagal laipsnį suteikiančias programas (pirmosios pakopos profesinio bakalauro studijų programa). TTVAM iš viso dėstomos 14 programų, iš kurių 12 yra socialinių mokslų ir 2 biomedicinos. Dėstoma lietuvių kalba, išskyrus 2 programas (verslo vadybą ir kosmetologiją), kuriose studijos vyksta lietuvių ir anglų kalbomis.

Studijų programų kokybę užtikrina studijų programų komitetai. Programų komitetams vadovauja studijų programų vadovai, atsakingi už studijų programų tikslų įgyvendinimą ir nuolatinę programų kokybės stebėseną. TTVAM parengta, įgyvendinta ir palaikoma vidaus studijų kokybės valdymo sistema, pagrįsta Europos aukštojo mokslo erdvės studijų kokybės užtikrinimo nuostatomis ir tarptautinio standarto ISO 9001:2008 kokybės vadybos sistemų reikalavimais. Vidaus studijų kokybės užtikrinimo sistema aprašyta kokybės vadove. Tarptautinio socialinės atsakomybės standarto ISO 26000 rekomendacijos įtrauktos į vidaus kokybės užtikrinimo sistemą.

1.4 Ekspertų grupė

Ekspertų grupė sudaryta vadovaujantis Ekspertų grupės sudarymo aprašymu, patvirtintu Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus įsakymu Nr. 1-01-151. Grupės vizitas į AM vyko 2017 m. balandžio 26 d.

1. **Prof. Andreas Knorr (grupės vadovas)**, *Vokietijos viešojo administravimo mokslų universiteto (Deutsche Universität für Verwaltungswissenschaften Speyer, DHV) ekonomikos mokslų (ekonomikos ir transporto valdymo) profesorius (Vokietija);*
2. **Nicholas Coleman**, *Londono metropoliteno universiteto (London Metropolitan University) vyriausiasis dėstytojas, studijų programos Aviacijos vadyba vadovas (Didžioji Britanija);*
3. **Prof. Igors Graurs**, *Transporto ir telekomunikacijų instituto rektorius (iki 2016 m.), Latvijos žemės ūkio universiteto (Latvijas Lauksaimniecības universitāte) plėtros projektų koordinatorius (Latvija);*
4. **Remigijus Šeris**, *Lietuvos radijo ir televizijos centro generalinis direktorius (Lietuva);*
5. **Linas Misevičius**, *ISM vadybos ir ekonomikos universiteto studijų programos Tarptautinė rinkodara ir vadyba studentas (Lietuva).*

Vertinimo koordinatė – Dovilė Žeimienė.

II. PROGRAMOS ANALIZĖ

2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai

Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai yra susieti su valstybės, visuomenės ir darbo rinkos poreikiais ir atitinka aukštosios mokyklos misiją, veiklos tikslus ir strategiją.

Yra keletas dalykų, į kuriuos reikėtų atsižvelgti plečiant programą ir gerinant jos kokybę.

TTVAM SS nurodomas pagrindinis profesinį verslo ir vadybos bakalauro laipsnį suteikiančios studijų programos tikslas – parengti specialistą, turintį teorinių žinių ir praktinių įgūdžių, reikalingų automobilių verslo procesams organizuoti ir sėkmingai karjerai pasaulinėje automobilių verslo rinkoje.

Suprantama, kad mažose rinkose, tokiose kaip Lietuva, dėl įvairių priežasčių neįmanoma organizuoti aukštojo mokslo studijų įvairioms siauros apimties specialybėms. Todėl visiškai suprantamas ir netgi palaikomas tikslas parengti specialistus plačiam profesijų spektrui. Be kita ko, nedidelė rinka turi ir kitą ypatybę: vyrauja mažos ir vidutinės įmonės, kuriose, turint omeny ribotą darbuotojų skaičių, praktiškai nėra galimybės samdyti plačią profesiją turinčius specialistus, neturinčius profesinių žinių ir įgūdžių labai konkrečiose pajamas generuojančiose specialybėse. Šiuo atveju galima laikytis tokio principo: „Galvok globaliai, veik lokaliai!“ Ekspertų nuomone, šiuo principu turėtų būti vadovaujama formuluojant pagrindinį programos tikslą, t. y. studentams turi būti suteikiama plačių žinių, tuo pačiu metu paruošiant juos karjerai Lietuvos automobilių versle. Šią mintį palaiko ir programos absolventų darbo vietų analizė, kuri patvirtino, kad be 2 bedarbių ir 1 asmens, kurio darbo vieta neaiški, likę 16 absolventų dirba Lietuvoje.

Su numatytais ugdyti gebėjimais iš esmės sutinkama. Vienintelė pastaba būtų ta, kad jei programos tikslas yra ugdyti būsimuosius automobilių verslo vadovus, studijų rezultatais turėtų būti siekiama formuoti ne tik asmenines, bet ir lyderystės savybes, būtinas vadovams. Susitikimai su studentais ir absolventais patvirtino, kad dauguma jų neatitinka būsimąjo vadovo įvaizdžio. Remdamasi SS ir analizuodama TTVAM vizito metu surinktą informaciją, ekspertų grupė nustatė, kad programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai tik iš dalies atitinka studijų rūšies, studijų pakopos bei kvalifikacijų reikalavimus.

Vertindami studijų programoje apibrėžtus profesinius gebėjimus ir pripažindami, kad jie yra teisingi, mes, deja, neradome atsakymo į paprastą klausimą – kokioms pareigoms ir kokiai profesijai turėtų būti priskirti šią programą baigę studentai, pradėję dirbti iškart po studijų baigimo.

Vizito metu ekspertų grupė nustatė, kad pagrindinė profesija, į kurią orientuojami programos studentai, yra automobilių pardavėjo. Deja, tai sunku nustatyti analizuojant programos tikslus ir studijų rezultatus. Aiškios orientacijos į šią profesiją kaip į pagrindinę, deja, neįmanoma nustatyti net išanalizavus programos sandarą. Atsižvelgdama į tai, ekspertų grupė daro išvadą, kad programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai yra viešai skelbiami ir lengvai prieinami, tačiau ekspertų grupė negali sutikti, kad jie yra tinkamai apibrėžti ir aiškūs.

Žinoma, tai nereiškia, kad programos tikslai ir studijų rezultatai turi aiškiai suformuluoti atsakymus į specifinius klausimus. Programa turi numatyti ne tik bendrąsias žinias ir savybes, kurias turi įgyti programos absolventai, bet ir profesiją ar profesijas, pagal kurias absolventai turi dirbti prieš tapdami patyrusiais vadybininkais. Dėl šio programos trūkumo, kurį patvirtina TTVAM savianalizės suvestinė ir kiti gauti dokumentai, ekspertų grupė padarė išvadą, kad daugeliu atžvilgių ši programa yra tinkamesnė specialistams, norintiems įgyti reikiamų žinių ir įgyti aukštojo mokslo diplomą. Tai liudija ir įsidarbinamumo rezultatai, pateikti SS 9 lentelėje (19 p.). TTVAM SS rodo nuolatinių studijų studentų skaičiaus mažėjimą, palyginti su iššestinių studijų studentų skaičiumi.

Studijų rezultatai turi būti pateikiami kaip patikrinami teiginiai apie studentų žinias, supratimą ir gebėjimus. Jie turi apibrėžti dėstymo, studijavimo ir vertinimo santykį. Studijų rezultatai turi padėti studentams, darbdaviams ir kitiems suinteresuotiems asmenims geriau suprasti studijų programų tikslus.

Atsižvelgdama į tai ekspertų grupė negali teigti, kad programos pavadinimas, numatomi studijų rezultatai, programos turinys ir įgyjama kvalifikacija dera tarpusavyje. SS ir kituose šaltiniuose nustatyti neatitikimai bei vizito metu surinkta informacija leidžia daryti išvadą, kad reikia koreguoti programos turinį ar pavadinimą, kad jie derėtų tarpusavyje.

2.2. Programos sandara

Programos apimtis yra 180 kreditų ir atitinka teisės aktų reikalavimus. Programa susideda iš bendrųjų studijų dalykų (iš viso 15 kreditų, iš kurių 5 skirti laisvai pasirenkamiems dalykams) ir studijų srities dalykų (iš viso 165 kreditai, iš kurių 5 skirti laisvai pasirenkamiems dalykams). 30 kreditų skirti profesinei praktikai, 10 kreditų – baigiamajam darbui rengti ir ginti. Programos studijų plane profesinė praktika yra laikoma atskira tema, nesusijusia su studijų dalykais. Atskirų studijų dalykų praktika ir kiti praktiniai mokymai sudaro 29 proc. studijų programos apimties. Programos studentai atlieka dvi praktikas: 10 kreditų vertą profesinę praktiką ir 20 kreditų vertą baigiamąją profesinę praktiką.

Studijų dalykų pasiskirstymas studijų programoje ir santykinės ECTS kreditų vertės rodo, kad studijų sandara yra tinkama ir atitinka privalomuosius teisinius reikalavimus. Tačiau, kaip išsamiai aptarta 2.1 skyriuje, ekspertų grupė nerado įtikinamų įrodymų, kad studijų programos sandara yra iki galo suderinta su studijų rūšimi ir pakopa bei studijų dalykų turiniu ir studijų metodais taip, kad būtų įmanoma pasiekti numatytus studijų rezultatus. Dėl tam tikrų dalykų trūkumo pirmame ar antrame semestruose (matematika, IT) atsiranda spragos studijuojant dalykus, kuriems reikalingos šių sričių žinios.

Kai kuriais atvejais studijų dalykų sekos logika nėra visiškai aiški. Pavyzdžiui, užsienio kalba, kurią studentai studijuoja tik pirmaisiais metais, iš karto dėstoma kaip specialybės užsienio kalba. Tokiu būdu daroma prielaida, kad gana sudėtingos profesinės terminijos užsienio kalba studijavimas turi būti tiesiogiai susijęs su automobilių verslu. Turint omeny, kad pirmo kurso studentų kalbų mokėjimo lygis gali gerokai skirtis, o jų žinios apie automobilių verslą gali būti labai mažos, būtų logiška pradėti kalbos pamokas nuo bendresnių temų ir tik nuo antro ar trečio semestro pereiti prie specialybės kalbos. Kitaip tikėtina, kad daugelis studentų neįsisavins šio dalyko, kuris, žinoma, reikalingas tiek studijų eigoje, tiek bandant įsidarbinti ateityje.

Dar sunkiau suprantama yra antrosios užsienio kalbos mokymo sistema. Uždavusi klausimą „Kokią aukštosios mokyklos antrąją užsienio kalbą studentai dažniausiai renkasi?“, ekspertų Studijų kokybės vertinimo centras

grupė sulaukė visiškai skirtingų atsakymų. Priklausomai nuo apklaustų asmenų, atsakymai buvo „vokiečių“, „prancūzų“ arba „kinų“. Bandydami išsiaiškinti, kaip organizuojamas antrosios kalbos dėstymas, ekspertai taip pat negavo juos tenkinusio atsakymo. Dėl šių priežasčių ekspertų grupė nusprendė, kad antrosios kalbos dėstymas greičiausiai yra pateikiamas kaip rinkodaros gudrybė studentams pritraukti, o galimybę pagilinti žinias turi tik tie studentai, kurie jau turi pagrindinių užsienio kalbos žinių. Šią prielaidą patvirtina faktas, kad naujos užsienio kalbos studijoms programoje skiriama labai mažai laiko, o dėstymas keliomis kalbomis mažose grupėse yra praktiškai neįmanomas. Ekspertų grupė užsienio kalbos dėstytojų sąrašė taip pat nerado prancūzų ir kinų kalbų specialistų.

Nors šios programos studijų kryptis yra socialiniai mokslai, visiškas matematikos dalyko programoje nebuvimas yra problemiškas, nes neturint matematinių žinių bus labai sunku įsisavinti kokybinį studijų turinį ir techninę informaciją, kurios yra daugelyje šios programos dalykų. Mokymasis daugiausia bus paremtas „kalimu“, o ne giliu, logišku techninės informacijos supratimu.

Žinoma, matematikos žinių trūkumas gali būti privalumas bandant įsidarbinti, ypač studentams, kurių matematinės žinios yra minimalios. Tačiau šis „įsivaizduojamas pranašumas“ greitai dings ne tik bandant išeiti programos kursus, bet ir tolesniuose karjeros etapuose. Tai gali pakenkti studentams, norintiems tęsti studijas automobilių verslo vadybos magistro programose. Net neabejojama, kad pasirinkus šias programas bus tikimasi, jog studentas mokėsi matematikos studijuodamas bakalauro studijose ir įgijo reikiamą inžinerinių mokslų žinių.

Ekspertų grupės visiškai neįtikino TTVAM atstovų argumentas, kad vidurinėje mokykloje įgautos matematikos žinios turėtų būti pakankamos studijų programai, nes atstovai nesugebėjo pateikti jokių įrodymų, pagrindžiančių teiginį, kad visi šios programos studentai anksčiau išlaikė matematikos egzaminą baigdami mokyklą arba priėmimo į programą metu. Remiantis ekspertų grupės prašymu pateiktais duomenimis, iš 82 nuolatinė studijų programos studentų tik 26, t. y. 31,7 proc., išlaikė matematikos egzaminą (14 laikė valstybinį, 12 – mokyklinį).

Žvelgiant į problemą plačiau reikia pabrėžti, kad ši informacija yra tik apie nuolatinė studijų studentus. Kadangi dauguma studentų studijuoja iššėstine forma, tikėtina, kad jų matematikos žinios yra dar silpnesnės.

TTVAM SS (17–18 p.) daug pasakojama apie informacinių technologijų svarbą programoje. Tačiau išanalizavusi programą ekspertų grupė turi pripažinti, kad taip nėra. Vienintelis šios srities dalykas yra „informacinės technologijos automobilių versle“, kurį nuolatinė studijų studentai eina pačioje programos pabaigoje, 5 semestru, o iššėstinių studijų studentai – 7 semestru. Žinoma, specialiuosius kompiuterius galima studijuoti ir programos pabaigoje. Tačiau studentai taip pat turi būti parengti tokioms studijoms ir ypač techninei informacijai, kurią jie turės įsisavinti. Paprastai toks dalykas yra studijuojamas jau pirmaisiais metais.

Minėtieji trūkumai sukėlė ekspertų grupei abejonių, ar dalykai (moduliai) gerai suderinti su studijų rūšimi ir pakopa. Ekspertų grupė mano, kad labai tikėtina, jog dėl minėtų trūkumų programos absolventai nevysiškai atitiks reikalavimus, su kuriais jiems teks susidurti pradėjus dirbti. Šią išvadą taip pat patvirtina suinteresuotųjų šalių, ypač socialinių dalininkų, ir absolventų apklausų atsakymai.

Kontaktinės valandos sudaro 27,9 % darbo krūvio nuolatinėse studijose ir 20,4 % iššėstinėse studijose. Atsižvelgiant į ECTS vartotojo vadovą (ECTS vartotojo vadovas, Europos Komisija, 2009 m.) ir siekiant padidinti programos lankstumą, daugiadiscipliniškumą ir

tarpdiscipliniškumą, kiekvienam studijų dalykui suteikiamas vienodas kreditų skaičius (5 kreditai) arba jo kartotinis (pvz., 5 kreditai, 10 kreditų).

Ekspertų grupė sutinka, kad kontaktinių valandų skaičius atitinka bakalauro programos reikalavimus, bet nesutinka su programos vadovybės pateiktais argumentais dėl kiekvieno studijų dalyko padalijimo į vienodą kreditų skaičių (t. y. 5 kreditus) arba jo kartotinį (5 kreditus, 10 kreditų), nes programos lankstumas nėra vienintelis ar net pagrindinis reikalavimas, keliamas universiteto švietimo programai. Tai reiškia, kad beveik visiems dalykams yra skiriamas vienodas dėmesys nepaisant jų svarbos, o tai, žinoma, atsiliepia programos studijų rezultatams. Panašu, kad tokia programos sandara labiau skirta dėstytojų patogumui, o ne žinioms, kurias studentai įgyja studijuodami dalyką.

Geras pavyzdys yra dalykai, skirti parengti studentus teisiniais klausimais. Jų programoje yra trys: „Teisės pagrindai“ antrame semestre, „Komercinė teisė“ trečiame semestre ir „Autotransporto veiklos teisinis reguliavimas“ ketvirtame nuolatinių studijų programos semestre ir atitinkamai antrame, ketvirtame ir šeštame išėstinių studijų programos semestruose. Dar vienas dalykas yra laisvai pasirenkamas bendrasis studijų dalykas „Transporto politika“, kurį taip pat galima priskirti daugiausia teisinei sričiai.

Iš viso šie dalykai yra verti 20 ECTS kreditų, tai yra beveik 15 % iš 140 ECTS studijų programos kreditų (išskyrus praktiką ir baigiamąjį darbą). Jei šiems dalykams būtų skiriama nuo 2 iki 4 ECTS kreditų, kaip daroma kitų aukštųjų mokyklų panašiose programose, bendra šių dalykų vertė būtų 4–12 ECTS kreditų, t. y. proporcingesnė bendrajam kreditų kiekiui.

Analizuojant programą galima pagrįstai teigti, kad didžioji dalis užsiėmimų (ypač paskaitų) vyksta didelėmis jungtinėmis grupėmis, sudarytomis iš įvairių specialybių studentų. Apskritai tokia praktika yra gana suprantama, tačiau ji turėtų būti vykdoma neperžengiant protingų ribų ir neaukojant įvairių specialybių disciplinų kokybės ir optimalių proporcijų.

Atsižvelgiant į TTVAM statusą Lietuvos švietimo sektoriuje ir AM sukauptą patirtį, nėra pagrindo manyti, kad visa programa neatitinka naujausių akademinų reikalavimų. Tačiau analizuodama programos turinį technologinių pasiekimų automobilių versle požiūriu, ekspertų grupė negavo jokios informacijos, patvirtinančios, kad programa būtų pritaikyta pagal naujausius pokyčius. Nors programoje yra atskiros temos, kuriose nagrinėjamos elektra ir vandeniliu varomos bei hibridinės transporto priemonės, tai nepatvirtina, kad programos turinys atitinka naujausius technologinius pokyčius. Pavyzdžiui, analizuojant dalykų aprašymus (2 priedas), konkrečiai dalyką „Automobilių dizainas“, kuriame pagal 22 literatūros šaltinius studijuojami šiuolaikinio transporto dalykai, tik vienas iš šaltinių išleistas po 2012 m. (kai buvo sukurta ši programa), o 10 iš jų išleisti iki 2000 m. (imtinai). Akivaizdu, kad programoje nėra naudojama medžiaga, susijusi su naujausiais mokslo laimėjimais.

Dalykų turinio, studijų medžiagos, naudojamos literatūros sąrašų, praktinio darbo ataskaitų, bakalauro baigiamųjų darbų analizė, taip pat pokalbiai su absolventais ir studentais nepatvirtino programos aukšto technologinio lygio.

Nagrinėdami studijų programą ir vykdydami apklausas vizito metu ekspertai priėjo prie išvados, kad TTVAM techninėse disciplinose trūksta praktinių mokymų sistemos. Nuoroda į praktiką yra didaktiškai ir faktiškai nepagrįsta, nes daugelyje studentų stažuotčių ir praktikos ataskaitų rasta priešingų įrodymų. Iš esmės studentai yra ruošiami labai žemu lygiu, o praktikai trūksta gero organizavimo ir ryšio su švietimo procesu.

Apibendrinimas. Kruopščiai ir išsamiai išnaginėjusi studijų programos sandarą, ekspertų grupė daro išvadą, kad programos apimtis nėra pakankama numatytiems studijų rezultatams pasiekti.

2.3. Personalas

Dėstytojų skaičius yra pakankamas, kad būtų pasiekti programos studijų rezultatai. Tačiau pažvelgus į studentų ir dėstytojų santykį matyti, kad dėstytojų skaičius dar gali būti koreguojamas. Programoje yra 23 (SS nurodoma 26) dėstytojai ir 77 (SS – 79) studentai (santykis – 3 studentai vienam dėstytojui). Individualizuotas dėmesys studentams pagirtinas, tačiau galima suabejoti dėl santykinai mažų dėstytojui tenkančių studentų grupių efektyvumo. SS nėra pakankamai aiški ir joje yra prieštaravimų, nes neatskleidžiamas dėstytojų ir studentų santykio kitimas per visą ataskaitinį laikotarpį.

Šiuo metu programą sudaro 23 visu etatu ir puse etato dirbančių pedagogų: 1 profesorius, 4 docentai, 12 dėstytojų ir 1 dėstytojo asistentė, 2 mokytojai ir 3 praktikantai. 2016–2017 m. visi programos pedagogai buvo baigę doktorantūrą (6) arba magistrantūrą (17). Daktarai sudarė 26 proc. programos pedagogų, taigi tenkinamas Lietuvoje taikomas pedagogų profesinio bakalauro studijų programoje reikalavimas. Pedagogams keliami teisiniai reikalavimai buvo įvykdyti visą savianalizės laikotarpį.

TTVAM vadovybė ir administracija pabrėžė akademinį darbuotojų mokymo dirbti su naujais studijų metodais svarbą. TTVAM dėstytojai kiekvienais mokslo metais kelia savo kvalifikaciją TTVAM ar kitų institucijų (Švietimo ministerijos, Susisiekimo ministerijos, Vilniaus Gedimino technikos universiteto, Mykolo Romerio universiteto, profesinių asociacijų ir kt.) vykdomuose mokymuose. SS nurodyta, kad programą dėstantys fakulteto nariai rengia metodines priemones ir knygas, kelia kvalifikaciją seminaruose, konferencijose ir stažuotėse. Programos dėstytojų projektinė veikla pateikiama dėstytojų veiklos aprašyme (4 priedas).

Beveik visi programos dėstytojai (21) dalyvauja profesinio tobulėjimo priemonėse, dauguma (13) pastaruosius penkerius metus praktikuojasi užsienyje arba dalyvauja tarptautiniuose projektuose ar programose. Dauguma dėstytojų turi daugiau nei trejų metų mokymo (20) ir praktinio darbo (18) patirties. Daugelis jų (11) dalyvauja įvairių profesinių asociacijų veikloje. Per pastaruosius penkerius metus vos keli pedagogai (5) nepaskelbė publikacijų. Taigi dėstytojų kvalifikacija yra pakankama studijų rezultatams užtikrinti.

TTVAM periodiškai leidžia du recenzuojamus mokslinius leidinius: „Verslas ir teisė“ (www.vta.ttvam.eu) ir „Verslo ir teisės aktualijos“ (www.ibl.ttvam.lt), kuriuose publikuojami Lietuvos ir užsienio tyrimų rezultatai, mokslinių tyrimų apžvalgos ir svarbūs moksliniai įvykiai. Šiuose žurnaluose publikuojami ir fakulteto, ir (arba) studentų parengti moksliniai straipsniai. Deja, neįmanoma tiksliai patikrinti, kurie programos dėstytojai ir studentai paskelbė savo darbus šiuose leidiniuose, nes minėtos svetainės yra neprieinamos.

Partnerystės programose dalyvaujančių institucijų lygis rodo tinkamą programos dėstytojų kompetencijos lygį.

Analizuodami informaciją apie dėstytojus, ekspertai nustatė tam tikrų netikslumų. TTVAM SS nurodoma, kad programą sudaro 26 pedagogai, bet mes gavome tik 23 pedagogų CV (4 priedas), bet to, šį skaičių patvirtina užsiėmimų sąrašas. 23 pedagogų sąrašas yra netikslumų, nes ekspertai

nerado trijų studijų planuose (1 priedas) minimų pedagogų ir negavo tų pačių trijų pedagogų CV. Kadangi dalykų aprašymai nenurodo jų autorių ar už aprašymų sudarymą atsakingų asmenų, ekspertams nepavyko išsiaiškinti šių neatitikimų priežasties.

Programos dėstytojai dalyvauja tarptautinėse mainų programose, stažuotėse ir seminaruose užsienyje, tobulina užsienio kalbų įgūdžius, taip pat profesinę kvalifikaciją, reikalingą dalyko žinioms atnaujinti. Duomenys apie dėstytojų judumą pateikiami SS 6 lentelėje (15 p.).

Deja, žinodama tik keletą dėstytojų, dalyvaujančių tarptautinėse mainų programose, ir neturėdama jų pavardžių ekspertų grupė negalėjo tiksliai nustatyti TTVAM dalyvavimo šioje veikloje. Pavyzdžiui, iš visų pirmiau minėtų dėstytojų tik vienas yra TTVAM personalo narys, o kiti du yra kviečiami dėstytojais, t. y. dirba kituose universitetuose.

Analizuodama programos dėstytojų sandarą ekspertų grupė nustatė, kad tik 8 iš 23, t. y. 34,7 %, jų nurodė, kad TTVAM yra pagrindinė jų darbo vieta. Kaip rodo praktika, tokia proporcija gali neigiamai paveikti visos programos metodinį ir organizacinį darbą. Apskritai aukštoji mokykla turi užtikrinti programai įgyvendinti reikalingas darbuotojų profesinio tobulėjimo sąlygas.

Remdamasi SS ir vizito metu surinkta informacija ekspertų grupė padarė išvadą, kad dėstytojai gali užtikrinti tinkamą programos vykdymą savo dalykuose. Vienintelė išimtis yra praktinių užsiėmimų organizavimas, taip pat tam tikrų programai reikalingų studijų dalykų trūkumas. Tačiau jie atsirado ne dėl dėstytojų gebėjimų, bet dėl pačios programos organizavimo trūkumų.

2.4. Materialieji ištekliai

Patalpų apžiūros metu ekspertai nustatė, kad patalpos nėra malonios ar patrauklios tiek studentams, tiek personalui. Pirmas susidarytas įspūdis tas, kad apskritai patalpos yra labai šaltos tiek dėl pastatų konstrukcijos (kolegijos pastatas yra 12 aukštų, siauras, koridoriai silpnai apšviesti ir siauri, studentams ar darbuotojams neužtenka vietos patogiai praleisti pertraukas tarp paskaitų), tiek dėl didelių šildymo problemų, ypač bibliotekoje (ekspertų komanda padėjo administracijai už papildomą šildymą auditorijoje). Be to, studentų valgykla pirmame aukšte yra šalta ir tamsi. SS nurodyta, kad visos patalpos naudojamos visoms kolegijos studijų programoms (SS, 16 p.), tačiau ekspertams neaišku, kiek vietos skiriama vertinamos programos studentams. Apibendrinami ekspertai teigia, kad paskaitų patalpos yra pakankamai didelės, tačiau jų kokybė nepakankama.

Treniruočių ir mokslinių tyrimų patalpos yra tinkamos tiek dydžio, tiek kokybės požiūriais, bet vis tiek neatitinka automobilių verslo vadybos programos reikalavimų. Visų pirma patalpų apžiūros metu ekspertų komanda nerado praktiniams užsiėmimams skirtų patalpų. Nors daugelyje patalpų (7 klasėse) įrengti kompiuteriai, ekspertai, skirtingai nei teigiama SS (18 p.), nerado jokių patalpų, specialiai įrengtų automobilių komponentų tyrimams. Šį neigiamą pirmąjį įspūdį vėliau patvirtinto susitikimai su studentais – ekspertų grupė norėjo sužinoti, kaip laboratorijų patalpas vertina studentai. Jų atsakymas buvo toks: dėstytojai vietoje praktinio darbo laboratorijose naudoja skirtingų automobilių detalių nuotraukas, kad paaiškintų jų veikimą studentams. Ekspertų grupė padarė išvadą, kad toks metodas nėra priimtinas, nes visiškai nedera su praktinio darbo studijų rezultatais.

Šią problemą sunkina tai, kad ekspertai nustatė daugybę praktikos organizavimo trūkumų, nors praktika turėtų būti pagrindinis automobilių verslo vadybos programos elementas, nes ji skatina studentus įgyti daugiau praktinių savo būsimos profesijos žinių. Nepaisant to, susitikimuose su studentais ir absolventais paaiškėjo, kad programos studentai paliekami patys susirasti praktiką. Kolegija nepadedą studentams ieškoti praktikos, nepasirašo partnerystės sutarčių su atitinkamais socialiniais dalininkais (šią politiką patvirtina 2017-05-02 TTVAM raštas SKVC: „2013 m. direktorius nusprendė atšaukti rašytinių susitarimų su dalininkais dėl bendradarbiavimo socialinės partnerystės atžvilgiu sudarymą. Automobilių verslo vadybos studijų programa vykdoma nuo 2014 m., todėl rašytinių socialinės partnerystės susitarimų nėra.“) Be to, ekspertų diskusijų su socialiniais dalininkais metu gauta įrodymų, kad socialiniai dalininkai nėra labai suinteresuoti samdyti automobilių verslo vadybos programos studentus praktikai ir nurodo jų prastas žinias apie šią verslo šaką.

Ekspertų grupė nustatė, kad TTVAM pastangos, nukreiptos į studentų praktiką, yra nepakankamos nei studijų programos studijų rezultatams pasiekti, nei geroms absolventų įsidarbinimo galimybėms užtikrinti.

TTVAM turi gerą biblioteką su daugybe mokomosios ir socialinės literatūros. Bibliotekoje studentams taip pat yra pakankamai sėdimųjų vietų ir kompiuterių. Tačiau vizito metu ekspertai nustatė, kad bibliotekoje pateikiama beveik vien socialinių mokslų literatūra. Beveik nėra jokios transporto literatūros, o keletas turimų knygų ir žurnalų daugiausia susiję su logistika ir ekspedijavimu, bet ne kelių transportu. Be to, apskritai literatūra yra gana sena. Ekspertai netruko išsiaiškinti, kad po 2013 m. naujos literatūros įsigijimas labai sumažėjo. Yra šiek tiek aktualios literatūros užsienio kalbomis, tačiau ji pasenusi. Prenumeruojama daug profesionalams skirtų duomenų bazių, ypač EBSCO, EMERALD, TAILOR ir FRANCIS bei kitų (SS, 17 p.), kurios prieinamos studentams ir darbuotojams. Tai, žinoma, vertinama teigiamai, tačiau nė viena iš šių duomenų bazių nėra orientuota į automobilių pramonę.

Bibliotekų patalpų skaičius, jų įranga ir prieigos prie TTVAM turimos informacijos sistema ekspertų grupę verčia manyti, kad apskritai studentai turi prieigą tik prie informacijos šaltinių, kurie tinka programos bendrajam turiniui (verslo studijoms) dėstyti. Todėl ekspertų grupė daro išvadą, kad turima literatūra tik iš dalies tinkama sėkmingam studijų programos baigimui, nes neapima visų programos temų.

2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas

Pirmasis reikalavimas – įgytas vidurinis išsilavinimas – yra tipiškas ir privalomas visose Lietuvos AM. Konkursinis balas yra skaičiuojamas sudedant matematikos (svertinis koeficientas 0,4), lietuvių kalbos ir literatūros (svertinis koeficientas 0,2), istorijos ir geografijos (svertinis koeficientas 0,2) ir kito pasirinkto dalyko (svertinis koeficientas 0,2) baigiamųjų egzaminų balus. Dalykų sudėtis kelia abejonių.

Pirma, abejojama dėl istorijos ir geografijos svarbos skaičiuojant konkursinį balą. TTVAM svetainėje svartinis koeficientas skiriamas istorijai arba geografijai – tai suprantama, nes sudėjus dalykų koeficientus gaunamas „1“ (matematika 0,4 + lietuvių kalba 0,2 + istorija arba geografija 0,2 + pasirinktas dalykas 0,2). Tačiau SS nurodyti skaičiai būsimiesiems studentams nepalieka galimybės pasirinkti dalyką, nes istorija (0,2) ir geografija (0,2) kartu sudaro 0,4 koeficientą, 0,4 lieka matematikai ir 0,2 lietuvių kalbai, nelieka balų jokiam kitam dalykui. Galima formuluotę

interpretuoti pažodžiui, kaip nurodyta SS (istorija ir geografija – 0,2 svertinis koeficientas), tačiau kyla kitas klausimas – kas tiksliai turima omenyje nurodant istoriją ir geografiją, kadangi dalykai yra atskirti ir vertinami atskirais egzaminais?

Antra, į konkursinį balą nėra įtraukta užsienio kalba, nors AM pavadinime aiškiai nurodyta „tarptautinė mokykla“. Kita vertus, papildomas užsienio kalbos reikalavimas gali atgrasyti studentus nuo TTVAM ir bus prarasta dar daugiau studentų, kurių skaičius jau sumažėjo nuo maždaug 50 žies 2013 m. iki 16-os 2016 m.

Be SS ir viešai pateikiamų stojimo reikalavimų neatitikimo, patys reikalavimai atsižvelgia tik į pažymius ir nepalieka vietos subjektyviam vertinimui.

Studijos vykdomos keliomis formomis (nuolatinė ir iššęstine) ir būdais (paskaitos, diskusijos, atvejų analizė, projektų pristatymai, savarankiškos studijos, nuotolinės paskaitos realiuoju laiku, virtuali mokymosi aplinka „Moodle“).

Studijų formų įvairovė yra pagirtina ir padeda siekti studijų rezultatų. Medžiagos prieinamumas ir net paskaitų vykdymas internetu, nors ir neabejotinai patogus, gali susilpninti studentų motyvaciją lankyti paskaitas. Šiuo atveju reiktų laikytis griežto, bet lankstaus požiūrio, kad programa netaptų išskirtinai internetinė.

Studentai skatinami atlikti taikomuosius tyrimus, padedančius pasiruošti kasdieniam profesiniam gyvenimui. Taip pat suteikiama daugiau teorinė galimybė dalyvauti kasmetinėse studentų ir jaunųjų mokslininkų konferencijose.

Studentai yra gerai informuoti apie judumo programas: Tarptautinis studijų organizavimo centras ir studentų atstovybė organizuoja renginius, kuriuose pristatomos judumo programos. Taip pat yra daugybė netiesiogiai platinamos informacijos: nuolat dalijami lankstinukai, iškabinami plakatai, skelbimų lentose teikiama informacija. Dėl aktyvios reklamos kasmet į užsienį studijuoti išvyksta apie 60 studentų, tačiau tai nėra Automobilių verslo vadybos programos studentai.

TTVAM siūlo individualią psichologinę pagalbą studentams ad hoc pagrindu. Finansinė parama teikiama sudarant galimybę mokėti studijų mokesčių dalimis. Studijų mokestis taip pat gali būti atidėtas.

SS nurodoma, kad „teikiant sveikatos priežiūrą studentams užtikrinama, kad studijų ir darbo aplinka atitiktų įstatymų numatytus studentų sveikatos ir saugos reikalavimus“ (SS, 24 p.). Nepaisant šio reikalavimo, vizito metu patalpų temperatūra buvo daug žemesnė, nei turėtų būti, todėl kyla klausimas, ar reikalavimų griežtai laikomasi, ar jie yra tik formalumas.

Studentų pasiekimų vertinimo sistema paskelbiama per pirmąją modulio paskaitą. Siekiant paskatinti studentus mokytis viso semestro metu, duodami tarpiniai testai, kurių vertinimas įtraukiamas į bendrą balą. Tai užtikrina objektyvų individualaus studento indėlio vertinimą ir užkerta kelią neetiškam elgesiui.

Be pažymių, studentai taip pat gauna atsiliepinimus paskaitų metu, iššęstinių studijų studentai – elektroninėmis priemonėmis.

Studijų kokybės vertinimo centras

Pirmoji programos laida studijas baigė 2016 m., todėl duomenų nėra daug. Nepaisant to, jie atrodo daug žadantys: dirba 84 % 2016 m. baigusiu absolventų, iš kurių 75 % dirba srityje, kurią studijavo. Darbas šeimos versle yra dažnas absolventų sprendimas. Tačiau vizito metu buvo nustatyta, kad didelė dalis absolventų dirba automobilių pardavėjais. Tai svarbus pastebėjimas, nes bibliotekoje nėra jokios medžiagos, susijusios su automobilių pardavimo valdymu, o automobilių pardavimo ir nuomos modulis daugiausia dėmesio skiria parduodamo produkto (automobilio) fiziniams požymiams ir neapima pardavimo pagrindų, tarp kurių yra ir socialiniai ypatumai, pavyzdžiui, derybos, psichologinio priešinimosi nukentėjimas, kiti reiškiniai, pavyzdžiui, pirkėjo graužatis ir t. t.

Automobilių pardavimas valstybėje didėja tiek augant vidaus vartojimui, tiek reeksportui. Elektrinių transporto priemonių (ETP) paklausa taip pat nuolat auga. Nieko nuostabaus, kad didelė dalis programos absolventų dirba automobilių pardavėjais. Vis dėlto lieka dvi neišspręstos problemos.

Pirma, kaip nustatyta vizito metu, nepakankamas dėmesys skiriamas naujausių technologijų, tokių kaip ETP, nagrinėjimui, o tai atsiliepia absolventų profesionalumui dirbant nuolat besikeičiančiame automobilių pardavimo sektoriuje.

Antra, jei programa rengia absolventus pirmiausia pardavimo pozicijoms, galima būtų apsvarstyti programos pavadinimo koregavimą.

Didelis studijų formų ir būdų pasirinkimas rodo sąžiningą mokymosi aplinką, kuri leidžia studentams pasirinkti tinkamiausią studijų formą ir parodyti savo gebėjimus geriausiai jų stipriausias puses atskleidžiančioje aplinkoje.

Studentai informuojami apie vertinimo kriterijus kiekvieno modulio pirmoje paskaitoje. Vėliau kriterijus galima peržiūrėti internete.

Vertinimas atliekamas kaupiamojo balo pagrindu, o tai sukuria sistemingą ir sąžiningą vertinimą. Apskritai mokymosi aplinka suteikia lygias ir sąžiningas galimybes visiems studijuoti ir būti vertinamiems semestro metu.

SS nurodyta, kad mokykla laikosi daugelio studijų eigą reglamentuojančių nuostatų. Pavyzdžiui, studijas bei kitą TTVAM veiklą atliekantys padaliniai yra įsikūrę ir veikia TTVAM (kokybės centras, informacijos studijų centras, nuotolinių studijų centras, tarptautinių studijų organizavimo centras, karjeros centras, biblioteka, informacinių technologijų skyrius, materialiujų išteklių valdymo skyrius ir kt.). Studijų programos kokybę užtikrina studijų programos komitetas (SS, p. 52). Tačiau niekur nenurodyta, kad studentams suteikiamos sistemingos galimybės teikti skundus ar apeliacijas.

2.6. Programos vadyba

Programos vadyba TTVAM organizuojama pagal Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatas ir gaires: SS nurodyta, kad TTVAM yra parengusi oficialias periodinio studijų programų tvirtinimo, vertinimo ir stebėjimo programas, nustačiusi mokymo kompetencijos užtikrinimo tvarką, kaupia, analizuoja ir naudoja tinkamą informaciją, padedančią veiksmingai

valdyti studijų programas (SS, p. 26). Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registre įregistruotų ir akredituotų studijų programų įgyvendinimą organizuoja studijų programų vadovai. Programų įgyvendinimas apima keletą pagrindinių veiklos procesų, aprašytų vadybos plane.

Įgyvendintoms programoms vertinti duomenys renkami, kaupiami ir analizuojami. Programos vertinimas grindžiamas rodikliais, atitinkančiais TTVAM strategijoje išdėstytus tikslus. SS nurodyta, kad duomenys ir kita informacija apie programos įgyvendinimą renkami ir analizuojama periodiškai (kasmet). Duomenys apie programą renkami iš įvairių šaltinių. Pati programa vertinama, nagrinėjami programos įgyvendinimo rezultatai, atliekamos studentų, dėstytojų, suinteresuotųjų šalių ir socialinių dalininkų apklausos.

Anot SS, reguliarius vidinis ir išorinis programos kokybės stebėjimas užtikrinama, kad būtų laikomasi studijas reglamentuojančių įstatymų ir sparčiai augančių darbo rinkos poreikių (SS, 30 p.). Deja, ekspertų grupė nenustatė, kad tokios veiklos rezultatai turėtų teigiamos įtakos programos kokybei.

Apibendrinant programos vadybą galima teigti, kad, organizacijos nuomone, yra aiškiai paskirstytos atsakomybės už programos įgyvendinimą, priežiūrą ir sprendimų priėmimą. Programos duomenys periodiškai renkami ir analizuojami, programos vidinių ir išorinių vertinimų rezultatai naudojami programai tobulinti. Suinteresuotosios šalys yra oficialiai įtrauktos į programos vertinimo ir tobulinimo procesus. Deja, ekspertų grupė nenustatė aktyvaus suinteresuotųjų šalių dalyvavimo ir jų įtakos tobulinant programą. Informacija apie studijų programą yra vieša, tinkama ir lengvai prieinama.

Vertinant pačią programos vadybos sistemą, TTVAM modelis gali būti laikomas pavyzdiniu, bet tai nėra vienintelis ar net pagrindinis šios sistemos veiksmingumo rodiklis. Esamos TTVAM sistemos, kuri apskritai puikiai tenkina norminių aktų reikalavimus ir atitinka Lietuvos AM taikomas sistemas, naudojimas dar nereiškia, kad sistema garantuoja programos sėkmę aukštojo mokslo sektoriuje.

Sunku sutikti su teiginiu, kad programa nuolat tobulinama atsižvelgiant į rinkos poreikius, jei joje dalyvaujančių studentų skaičius nuolatos mažėja. Remiantis SS, programa buvo tobulinama nuo pat jos pradžios. Tačiau neaišku, kodėl neatsižvelgta į trūkumus, palyginti su kitų aukštųjų mokyklų panašiomis, bet daug populiareesnėmis studijų programomis (pavyzdžiui, matematikos, IT, praktinio darbo stoka). Vadinasi, pakeitimai buvo atlikti dėstytojų patogumui, o ne atsižvelgiant į realius studentų ir rinkos poreikius. Todėl sunku sutikti, kad programa realiai pagerėjo.

Nėra rimto požiūrio į programos sudarymą taip, kad visiems dalykams būtų skiriama protingos apimties mokomoji medžiaga. Tai patvirtina stereotipinis visų dalykų padalijimas į 5 ar 10 ECTS kreditų. Tokio padalijimo argumentas ekspertų grupei atrodo visiškai neįtikinamas ir nepagrįstas, nes apklausus lektorius, studentus ir absolventus paaiškėjo, kad darbo krūviai dalykuose gerokai skiriasi. Tai taip pat reiškia, kad TTVAM šiai studijų programai netinkamai taiko ECTS sistemą.

Vadovaujantis pirmiau išdėstyta informacija, net atsižvelgiant į gerą TTVAM struktūrą, automobilių verslo vadybos bakalauro programos valdymo sistemų negalima vertinti teigiamai.

III. REKOMENDACIJOS

1. Programos tiksluose ir studijų rezultatuose būtina aiškiai apibrėžti, kokie specialistai ir kokioms pozicijoms rengiami pagal šią programą. Jei pagrindinė absolventų darbo sritis bus automobilių pardavimas, atitinkami tokios karjeros reikalavimai turi būti tinkamai atspindėti ne tik visoje mokymo programoje, bet ir stojimo reikalavimuose. TTVAM programos dokumentų formuluotės yra pernelyg neaiškios, kad būsimieji studentai ir potencialūs darbdaviai galėtų gauti konkrečią informaciją šiuo klausimu. Nesugebėjimas pateikti šios svarbios informacijos gali būti viena iš priežasčių, kodėl šioje programoje nuolatos mažėja studentų ir absolventų skaičius.
2. Matematika ir informacinės technologijos turėtų būti dėstomos ne studijų programos pabaigoje, o būti įtrauktos kaip esminės programos sudedamosiomis dalys. Taigi, programos turinys turėtų būti kardinaliai ir skubiai pakeistas, kad būtų rengiami specialistai, turintys iš tikrųjų šioje srityje reikalaujamą kvalifikaciją.
3. Programos techniniuose dalykuose smarkiai trūksta praktinių mokymų. Praktinis darbas apsiriboja stažuotėmis, todėl yra nepakankamas studijų rezultatams pasiekti. Išanalizavusi praktikos ataskaitas bei apklaususi studentus ir absolventus ekspertų grupė visiškai atmeta galimybę šią problemą spręsti per stažuotes. Būtina į programos sandarą įtraukti praktinius mokymus, kurie turi būti atliekami tinkamai įrengtose laboratorijose TTVAM patalpose. Jei visiškai neįmanoma organizuoti praktinių darbų TTVAM patalpose, vadovybė turėtų išnagrinėti alternatyvą naudoti socialinių dalininkų materialinę ir technologinę bazę, ypač atsižvelgiant į tai, kad pastarieji ekspertų grupės apklausose aiškiai išreiškė norą padėti TTVAM šiuo klausimu. Mokymus turėtų vesti specialistai, turintys reikiamų teorinių žinių ir praktinės patirties.
4. Atsižvelgiant į tai, kad TTVAM siūlo dar dvi bakalauro studijų programas („Verslo vadyba“ bei „Logistika ir ekspedijavimas“), kurios turi daug panašumų su Automobilių verslo vadybos programa, ekspertų grupė mano, kad galima būtų studentams sudaryti galimybę lengvai pereiti į bet kurią iš minėtų programų, jei ši studijų programa būtų nutraukta. Tokią ekspertų grupės išvadą pagrindžia tai, kad dauguma visų trijų programų dalykų dėstomi bendrose grupėse ir tarp jų nėra jokių reikšmingų turinio, dėstymo, mokymosi, vertinimo metodų ir dėstytojų skirtumų.

IV. SANTRAUKA

Automobilių verslo vadybos bakalauro programa siūloma TTVAM nuo 2013 m. rugsėjo 1 d. Atsižvelgiant į nuolat augantį naudojamų transporto priemonių skaičių ir transporto bei logistikos svarbą Lietuvos ekonomikoje, mokyklos vadovybė nusprendė pradėti naują bakalauro studijų programą greta jau siūlomų verslo vadybos bei logistikos ir ekspedijavimo studijų programų. Verslo vadybos programa skirta verslui bendresne prasme. Logistikos ir ekspedijavimo programa skirta ypatingam verslo vadybos segmentui. Ji apima logistikos, transporto ir logistikos ekspedijavimo veiklą. Programos pradžia buvo sėkminga, atsižvelgiant į

užsirašiusių studentų skaičių, tačiau laikui bėgant jos populiarumas švietimo sektoriuje labai sumažėjo. Ekspertų grupė mano, kad yra keletas priežasčių, kodėl susiklostė tokia situacija:

1. Sunki demografinė situacija ir besitęsianti didelė jaunimo emigracija (visų pirma) į Vakarų Europą.
2. Didesnė konkurencija Lietuvos švietimo sektoriaus transporto rinkoje.
3. Esminiai TTVAM Automobilių verslo vadybos programos trūkumai, palyginti su panašiomis kitose AM siūlomomis programomis.

Būdama viena pirmųjų ir viena didžiausių privačių aukštųjų mokyklų, TTVAM nuo pat įsteigimo įsitvirtino rinkoje kaip pagrindinė socialinių mokslų AM. Šioje studijų kryptyje ji vis dar užima stiprią poziciją. Tačiau 2009 m. krizė iš esmės pakeitė požiūrį į aukštąjį išsilavinimą, todėl padidėjo inžinerijos specialistų poreikis. Todėl vis populiariau tapo siūlyti inžinerijos ir pusiau inžinerijos specialybes, įskaitant universitetus, kurių pagrindinė kryptis yra humanitariniai mokslai. Iš pradžių pakako naujoms specialybėms sugalvoti gerą pavadinimą, tačiau laikui bėgant daug svarbesnės tapo studijų kokybė ir galimybė gauti gerą darbą pagal specialybę baigus studijas.

Nors TTVAM Automobilių verslo vadybos studijų programa suteikia socialinių mokslų bakalauro laipsnį, joje turėtų būti daugiau tikslųjų dalykų, tai visų pirma aukštoji matematika (kurios programoje nėra) ir informacinės technologijos. Atsižvelgiant į tai, kaip greitai vystosi autotransportas, ir šios srities techninių žinių reikalavimus, asmuo, neturintis žinių apie konstrukcines ir kitas technines automobilių funkcijas, negali būti pakankamai pasiruošęs transporto priemonių pardavimui ir aptarnavimui.

Ekspertų grupės nuomone, techninių žinių gilinimas neišmanant pagrindinių dalykų ir didžiulis praktinių mokymų programoje trūkumas neleidžia paruošti gerai apmokytų, lengvai įsidarbinančių specialistų. Atsižvelgiant į tai, kad praktika, vertinant iš praktikos ataskaitų, nesuteikia galimybės praktiškai pagilinti programos metu įgytų teorinių žinių, reikėtų manyti, kad daug studentų, baigusių šios programos studijas, turi tik miglotą supratimą apie transporto priemonių technologijas ir jų naudojimo techninius ypatumus (įskaitant priežiūrą po pardavimo).

Nepaisant to, kad dėstytojai yra aukštos kvalifikacijos savo specializacijų srityse, aktyviai dalyvauja šioje studijų srityje, nuolat kelia savo kvalifikaciją ir yra aiškiai atsidavę ir entuziastingi, labai prastai suplanuota ir suderinta programa toli gražu neatskleidžia savo potencialo. Ekspertų grupė daro išvadą, kad tik atlikus esminius studijų programos, ypač praktinių komponentų, pakeitimus būtų galima sąžiningai rekomenduoti tęsti programą.

Nors TTVAM bendroji techninė bazė, ypač IT, yra pakankamai aukšto lygio, rimtai trūksta įrangos, mokomosios medžiagos, duomenų bazių ir automobilių verslui būtinos literatūros. Ypač krinta į akis tai, kad nėra specialiai praktiniams užsiėmimams skirtų patalpų.

Apibendrinant galima teigti, kad programa akivaizdžiai labiau tenkina dėstytojų, o ne realius studentų ir darbo rinkos poreikius. Programos vadovybė nesiėmė jokių pastebimų pastangų, kad būtų užtikrintas nuolatinis programos tobulinimas, pritaikant ją prie besikeičiančių darbo rinkos poreikių.

V. APIBENDRINAMASIS ĮVERTINIMAS

Tarptautinės teisės ir verslo aukštosios mokyklos studijų programa *Automobilių verslo vadyba* (valstybinis kodas – 6531LX020, 653N90007) vertinama **neigiamai**.

Nr.	Vertinimo sritis	Srities įvertinimas, balais*
1.	Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai	2
2.	Programos sandara	1
3.	Personalas	3
4.	Materialieji ištekliai	1
5.	Studijų eiga ir jos vertinimas	2
6.	Programos vadyba	1
	Iš viso:	10

* 1 – Nepatenkinamai (yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti)

2 – Patenkinamai (tenkina minimalius reikalavimus, reikia tobulinti)

3 – Gerai (sistemiškai plėtojama sritis, turi savitų bruožų)

4 – Labai gerai (sritis yra išskirtinė)

Grupės vadovas:	Prof. Andreas Knorr
Grupės nariai:	Nicholas Coleman
	Dr. Igors Graurs
	Remigijus Šeris
	Linas Misevičius

Paslaugos teikėjas patvirtina, jog yra susipažinęs su Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 235 straipsnio, numatančio atsakomybę už melagingą ar žinomai neteisingai atliktą vertimą, reikalavimais.

Vertėjos rekvizitai (vardas, pavardė, parašas)